

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КЗ „ЗАПОРІЗЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ” ЗОР

МАТЕРІАЛИ
ДОСВІДУ РОБОТИ

учителя початкових класів КЗ «Веселівська районна різнопрофільна
гімназія» Веселівської селищної ради

Можаєвої Наталії Анатоліївни

«Особливості інтегрованого навчання в початковій школі»

Запоріжжя, 2019

Вступ

Відповідно до нового Закону про освіту у 2018 році стартувала Нова українська школа. Школа компетентностей 21 століття. Основна мета реформи загальної середньої освіти: перейти від школи знань до школи компетентнісного навчання 21 століття.

Початкова школа - новий етап в житті дитини: вона починає систематичне навчання в загальноосвітньому закладі, розширюється сфера її взаємодії з навколишнім світом, змінюється соціальний статус і збільшується потреба у самовираженні. Саме в ній закладається фундамент для подальших етапів освіти, який має за мету: закласти основи всебічного розвитку дітей, забезпечити формування міцних навичок швидкого, усвідомленого, виразного читання, рахунку, грамотного письма, розвинутої мови, культури поведінки. Здійснюючи навчально-виховний процес, необхідно спиратися не лише на традиційну методику чи перевірені практикою здобутки, а й шукати нові підходи до розв'язання завдань, поставлених сьогоднішнім часом. Нині особливо гостро постає проблема пошуку внутрішніх резервів підвищення результативності навчання.

Пошуки шляхів удосконалення системи освіти в початковій школі привели до відродження такого методичного явища як інтеграція навчання, яке поступово переходить сьогодні з дискусії в практику.

Актуальність такої ідеї в тому, що вона є оптимальною для сучасного етапу розвитку національної школи, адже нині є ускладнення змісту освіти, зростання обсягу необхідної інформації та зменшення часу, відведеного для її засвоєння.

Актуальність.

Особливістю початкової школи є те, що діти приходять до школи з різним рівнем готовності до навчання, неоднаковим життєвим досвідом, відмінностями психофізіологічного розвитку. Як сформувати у дитини цілісне уявлення про навколишній світ? Відповідь на це питання можна знайти в інтеграції навчальних предметів. Чи актуальна ця тема сьогодні?

Безумовно.

Інтегроване навчання позитивно впливає на розвиток самостійності, пізнавальної активності та інтересів дітей. Його зміст, навчальна діяльність звернені до особистості учня, активізації процесів мислення, які спонукають їх узагальнювати знання, навички, компетентності, які можуть використовуватися або трансформуватися до різних життєвих ситуацій.

При організації інтегрованого навчання з'являється можливість показати світ у всьому його різноманітті з залученням різних знань: літератури, музики, живопису, що сприяє емоційному розвитку особистості дитини та формуванню його творчого мислення. Методика інтегрованого уроку забезпечує діяльність вчителя і учня на рівні суб'єктних відносин, в результаті яких виникають можливості для спільної творчості і саморозвитку учасників освітнього процесу.

Таким чином, актуальність проблеми інтеграції соціально обумовлена і викликає необхідність змін в навчанні підростаючого покоління, підвищення якості знань, практичних умінь, рівня вихованості, пізнавальної потреби.

Питання, що таке інтегрований урок залишається суперечливим, проблема впровадження інтегрованих занять у початковій школі мало досліджена; принцип інтеграції недостатньо відображений у чинних підручниках, а учителі, не маючи чіткої системи методичних рекомендацій, вимушені розв'язувати вказані проблеми на емпіричному рівні, тому я свідомо вирішила працювати над проблемою **"Особливості інтегрованого навчання в початковій школі"**.

Мета роботи полягає у дослідженні ефективності впливу інтеграції в початковому навчанні на результат засвоєння навчального матеріалу та формування міжпредметних компетентностей молодшого школяра, підвищення результату щодо набуття знань; виявленню особливостей інтегрованих уроків та найбільш раціональних прийомів поєднання різних навчальних предметів на одному уроці.

Практична значущість: За інноваційним потенціалом досвід є комбінаторним і включає в себе систему дій вчителя щодо використання цілей, змісту і методичних підходів до створення інтегрованих уроків у гармонійному поєднанні з елементами сучасних педагогічних технологій у викладанні предметів початкової школи.

Теоретична основа досвіду

Пошук шляхів удосконалення системи шкільної освіти сприяє відродженню та інтенсивному впровадженню такої форми навчальної діяльності як інтегроване навчання. На важливості інтеграції навчального змісту неодноразово наголошували прогресивні педагоги всіх часів. Спроби здійснити інтеграцію ми знаходимо ще у Аристотеля, Демокріта, Піфагора.

У вітчизняній і зарубіжній педагогічній науці є багатий досвід дослідження проблем інтеграції. Завдання використання міжпредметних зв'язків в навчальному процесі в різні періоди висували Я.А. Коменський, И.Г. Песталоцці, Ж.-Ж. Руссо, Л.М.Толстой, К.Д.Ушинський.

В Україні сформувалася ціла низка наукових напрямків у вивченні теоретичних основ інтеграції. Провідними з них є: сутність інтеграції як цілісного впливу на становлення особистості, її форми і види (М.С. Вашуленко, В.П. Тименко), напрямок методологічного обґрунтування проблем інтеграції (С.У. Гончаренко, Ю.І. Мальований); напрямок визначення структури інтегрованих занять (Т.М. Усатенко); розробка шляхів упровадження інтеграції в навчальний процес (Л.В. Вичорова, Т.О. Горзій); формування системи знань - дидактична інтегрологія (І.М. Козловська); дидактичні можливості інтеграційних занять багатокomплексного впливу (Н.М. Бібік, М.С. Вашуленко, О.Я. Савченко).

К.Д.Ушинський шляхом інтеграції письма та читання створив аналітико-синтетичний метод навчання грамоти. Перебуваючи у відрядженні у закордонних школах (Німеччини, Швейцарії, 1862-1863 pp.), Ушинський наголошував на тому, що рідна мова становить не тільки головний предмет, а

й предмет центральний, навколо якого групуються всі інші предмети. "У хорошого вчителя, писав він, - арифметична задача разом з тим є цікавим оповіданнячком на тему про сільське господарство чи домашню економію і вправою з мови" [12, с. 496].

А уроки мислення на природі В.О. Сухомлинського (60-ті роки минулого століття) - це блискучий приклад інтеграції основних видів пізнавальної діяльності з метою навчання, виховання і розвиток дітей шести - семи років. Великий педагог прагнув, щоб закони мислення вперше розкривалися не перед класною дошкою, а серед луків, полів, біля річки, у садку. Адже природа - це вичерпне джерело, з якого діти можуть обирати предмети й явища для спостереження, ігор, праці.

Інтеграція набуває ще більшого зв'язку з основними положеннями Державного стандарту загальної середньої освіти, що спрямовує освітній процес на впровадження у школах інтегрованих курсів. В Україні принцип інтеграції проголошений основним принципом реформування освіти поряд із принципами гуманізації та диференціації. За кордоном розробляється і впроваджується безліч освітніх технологій, що базуються на інтегративних підходах. Проте на відміну від зарубіжних країн (Болгарії, Угорщини, Фінляндії, Бельгії), де характерною ознакою початкової школи стало навчання за інтегрованими курсами, в Україні навчання молодших школярів будується, в основному, на предметній основі, інтегровані уроки проводяться лише з ініціативи деяких вчителів початкових класів.

Інтегрування в початковій ланці допоможе уникнути перевантаженню дітей, скоротити кількість навчальних годин протягом тижня.

Провідна педагогічна ідея досвіду. Формування пізнавального інтересу є і результатом, і необхідною умовою початкового навчання. Використання інтегрованих уроків та ігрових моментів робить процес навчання цікавим, полегшує засвоєння навчального матеріалу. Інтеграція – незамінний важіль розумового розвитку дитини.

Опис технології реалізації провідної педагогічної ідеї та її компонентів

Процес інтеграції є високою формою втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому ступені навчання. Корені процесу інтеграції лежать у далекому минулому класичної педагогіки і пов'язані з ідеєю міжпредметних зв'язків. Великий дидактик Ян Амос Коменський підкреслював: "Все, що знаходиться у взаємному зв'язку, повинне викладатися в такому ж зв'язку".[4]

Що ж таке інтегроване навчання? В педагогічній, методичній літературі широко використовується дуже велика кількість термінів, пов'язаних з коренем слова "інтеграція", наприклад, інтегровані курси, інтегроване навчання, інтегрований урок.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови подано наступні визначення понять інтеграція, інтегрований. Інтеграція - доцільне об'єднування та координація дій різних частин цілісної системи. Інтегрований - оснований на об'єднанні, інтеграції; комплексний [1,с.401]. Словосполучення "інтеграція навчання" у Педагогічному словнику тлумачиться як "відбір та об'єднання навчального матеріалу з різних предметів з метою цілісного, системного й різнобічного вивчення важливих наскрізних тем; це створення інтегрованого змісту навчання - предметів, які об'єднували б в єдине ціле знання з різних галузей [6, с.16].

На сьогоднішній день є ряд спеціальних наукових праць з педагогіки, в яких сучасні вчені намагаються дати визначення феномену педагогічної інтеграції:

- інтеграція - це процес взаємодії, об'єднання, взаємовпливу, взаємопроникнення, взаємозближення, відновлення єдності двох або більше систем і результатом якої є утворення нової цілісної системи, яка набуває нових властивостей та взаємозв'язків між оновленими елементами системи.

- інтеграція - "процес зближення і зв'язку наук, який відбувається поряд із процесами диференціації, що являє собою вищу форму втілення міжпредметних зв'язків на якісно новому щаблі навчання" (М.С. Сердюкова);

- інтеграція - "провідна форма організації змісту освіти на основі загальності та єдності законів природи, цілісності сприйняття суб'єктом навколишнього світу" (Р.А. Монахова) [5].

Отже, інтеграція - це не просте об'єднання частин у ціле, а система, яка веде до кількісних та якісних змін.

Переваги предметного навчання:

- спрямоване на вивчення й формування концепцій і навичок, які вирішують конкретні проблеми;

- створює початкову базу знань, щоб надалі учні могли розглядати міждисциплінарні проблеми; під час вивчення окремого предмета, учні поступово розуміють можливі зв'язки з іншими предметами.

Навколишній світ постає перед нами як єдине ціле. При його вивченні необхідно знати його компоненти, визначати структуру і зв'язки між ними. Використання інтеграції знань в освіті дозволяє виділяти компоненти змісту освіти, відповідні цілісним уявленням про явища і процеси, що відбуваються в навколишньому середовищі. Інтеграція в навчанні проявляється в тому, що сумарний вплив освітніх компонентів у багато разів активніший, чим вплив кожного з них окремо, що забезпечує позитивний результат навчання.

В умовах стрімкого розвитку суспільства наука міцно входить у всі сфери життя. Системний підхід як методологічна концепція в якості своєї філософської основи базується на принципі системності.

Методологічною основою інтегрованого підходу є встановлення внутрішньопредметних і міжпредметних зв'язків у засвоєнні основ наук і розумінні закономірностей навколишнього світу. А це можливо за умови багаторазового повернення до одного й того самого поняття на різних уроках, його поглиблення, та збагачення, виокремлення доступних даному віку суттєвих ознак цього поняття. За основу інтеграції можна взяти будь-який урок з його усталеною структурою та логікою проведення, у зміст якого буде включена та група понять, як належить до даного навчального предмету. Наприклад, група понять "зима", "мороз", "холоднеча",

"хуртовина" розглядається на уроках читання, мови, природознавства, музики, образотворчого мистецтва.

В.А. Сухомлинский писав: "Процес навчання буде легким, якщо це стане для дітей яскравим, захоплюючим, наповненим живими образами, звуками, мелодією те, що дитина зобов'язаний запам'ятати перш за все" [11,с.126].

Інтеграція у початковій школі повинна мати кількісний характер: "Трохи про все". Діти отримують все нові і нові уявлення про поняття, систематично доповнюючи і розширюючи коло вже наявних знань. За допомогою інтегрованих уроків з'являються великі можливості розвивати в дитини інтелект, які в традиційному навчанні використовуються недостатньо.

Наразі широко впроваджують предметне навчання у поєднанні з інтегрованим у формі тематичних днів і проєктів. За такою моделлю учні вивчають окремі навчальні предмети: навчання грамоти, математика, інтегрований курс "Я досліджую світ". На предметних уроках вчитель використовує міжпредметні зв'язки. Навчальний зміст інтегрується у межах навчального предмета. Учитель може проводити окремі інтегровані уроки. Навчальний зміст інтегрується в межах кількох навчальних предметів за вибором учителя. Він протягом місяця має провести 2, 3 тематичні дні. Упродовж одного тижня на місяць необхідно організувати навчання за вибором учнів та проблемного навчання. Ця модель є перехідною від міжпредметного навчання до інтегрованого. Ключова ідея: знайти оптимальне поєднання предметного та інтегрованого навчання.

Предметне навчання формує базові знання, уміння, навички учнів, а інтегроване спрямоване на формування цілісної картини світу.

Jacobs @ Borland, 1986 р.- дослідники інтегрованого навчання порівнювали таку модель із навчанням художників. Будь-який видатний художник: Пікассо чи Ван Гог, спочатку навчаються тримати пензлик у руках, вивчають кольори. Потім поєднують свої знання, ідеї та відчуття, щоб

створити власний стиль зображення дійсності. Під час реалізації цієї моделі, учителеві потрібно акцентувати увагу на інтеграції навчальних дисциплін, на операційно-дослідницькому та ціннісно-смысловому рівнях.

У дітей досить рано з'являється свій «образ світу». Попри всю свою недостатність, він має істотну характеристику – цілісність сприймання навколишнього. Зі вступом дитини до школи часто ця цілісність руйнується через кордони між окремими предметами. Саме тому впровадження інтегрованих курсів має на меті формування загально навчальних умінь і навичок учнів, поглиблення їхніх знань, розвиток уваги, пам'яті, розширення пізнавальних процесів, оволодіння навчальними прийомами, забезпечення цілком нового психологічного клімату для учнів і вчителя у процесі навчання.

На яких уроках реалізується міжпредметна інтеграція змісту навчання?

Урок - це цілісний, логічно завершений, обмежений у часі, регламентований обсягом навчального матеріалу основний елемент педагогічного процесу, який забезпечує активну й планомірну навчально - пізнавальну діяльність групи учнів певного віку і рівня підготовки, спрямовану на розв'язання визначених завдань [6, с. 177-178].

Важливим напрямком методичного оновлення уроків, як зазначає О. Я. Савченко, є проведення їх на основі інтеграції змісту, відібраного з кількох предметів і об'єднаних навколо однієї теми [7, с.28]. На думку вченого, уроки інтегрованого змісту та уроки з використанням міжпредметних зв'язків є різними дидактичними поняттями, оскільки міжпредметні зв'язки передбачають включення в урок запитань і завдань з матеріалу інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення певної теми. Це окремі короткочасні моменти уроків, які сприяють глибшому сприйманню та осмисленню конкретного поняття. Натомість під час інтегрованого уроку "учні ознайомлюються зі змістом різних предметів, включаються у несхожі між собою види діяльності, що підпорядковані одній темі" [7, с. 27].

Саме тому в своїй роботі я чітко визначила місце інтегрованих уроків. Зважаючи на те, що в 1-й рік навчання – це період адаптації молодших школярів до шкільного життя, інтегровані уроки не мають такої актуальності, адже для учнів кожен урок – це відкриття нового, незнаного.

Змістовні та цілеспрямовані інтегровані уроки вносять у звичайну структуру шкільної освіти новизну; дозволяють систематизувати знання; створюють сприятливі умови для реалізації особистісно орієнтованого, розвивального навчання молодших школярів.

Про особливості проведення інтегрованих уроків викладено в книзі О. Савченко "Дидактика початкової школи" [8]. Інтегровані уроки можна поділити залежно від навчальних предметів, що інтегруються:

- образотворче мистецтво з математикою;
- образотворче мистецтво з природознавством;
- образотворче мистецтво з художньою працею;
- образотворче мистецтво з народознавством.

Інтегровані уроки можуть бути:

- подвоєні (інтегрування змісту двох навчальних предметів);
- потроєні (інтегрування змісту трьох навчальних предметів).

На мою думку, варіанти інтегрованих уроків можуть бути різноманітними. Це можуть бути не лише 2 зінтегровані уроки, але навіть 3,4 предмети на одному або декількох уроках. Головне, про що не потрібно забувати, що в основі повинна бути близькість змісту провідних тем різних предметів та їхній логічний взаємозв'язок.

Навчальні програми школи орієнтують на домашнє завдання не лише з предмета, який вивчається, а й з інших предметів. Під час вивчення кожної навчальної теми треба відновлювати опорні знання з інших курсів. Такі знання виконують різні функції і у процесі пізнання. В одному випадку вони дають змогу пояснити причинно-наслідкові зв'язки в нових явищах, у другому – потрібні для конкретизації загальних тверджень, що вивчаються, у третьому на їх основі вводяться на нові, складніші поняття. Тому й види

домашніх завдань можуть бути різними: повторення навчального матеріалу з іншого навчального предмета; роздуми над проблемою, вирішення якої залучає знання з інших навчальних дисциплін; підготовка коротких повідомлень, презентацій; виготовлення макетів, малювання ілюстрацій; написання творів; складання кросвордів із використанням міжпредметних понять тощо.

Загальні вимоги до проведення інтегрованих уроків

З метою покращення якості проведення уроку, підвищення рівня знань учнів, розрізняють вимоги, яким повинен відповідати якісний інтегрований урок [2]. Серед них виділяють наступні:

1. Використання нових досягнень науки, передової педагогічної практики, побудови уроку на основі закономірностей навчально-виховного процесу.
2. Повідомлення інформації на уроці в оптимальному співвідношенні всіх дидактичних принципів і правил.
3. Забезпечення належних умов для продуктивної пізнавальної діяльності учнів з врахуванням їх інтересів, здібностей і потреб.
4. Зв'язок з раніше засвоєними знаннями і вміннями, опора на досягнутий рівень розвитку учнів.
5. Мотивація і активізація розвитку всіх сфер особистості.
6. Логічність і емоційність всіх етапів навчально-виховної діяльності.
7. Ефективність використання педагогічних засобів.
8. Зв'язок з життям, особистим досвідом учнів.
9. Формування практично необхідних знань, умінь, навичок, раціональних прийомів мислення і діяльності.
10. Формування вміння вчитися, потреби постійно поповнювати об'єм знань.
11. Ретельна діяльність, прогнозування, проектування і планування кожного уроку.

Інтегрований урок, як і звичайний традиційний урок, направлений на досягнення певної мети. З урахуванням цього загальні вимоги до уроку конкретизуються в дидактичних, виховних і розвиваючих вимогах.

До навчальних вимог відносяться:

- раціоналізація інформаційного навчання уроку,
- оптимізація інтегрованого змісту з урахуванням соціальних і особистих потреб;

- раціональне поєднання різноманітних форм і методів;
- творчий підхід до формування структури уроку;
- забезпечення оперативного зворотного зв'язку.

Виховні вимоги до інтегрованого уроку включають:

- визначення виховних можливостей навчального матеріалу, діяльності на урок;
- постановку тільки тих виховних завдань, які органічно витікають із цілей і змісту навчальної роботи;
- формування життєво необхідних якостей: охайності, відповідальності, самостійності, уважності, чесності, колективізму та ін;
- увага і гуманне відношення до учнів, дотримання вимог педагогічного такту, співробітництво зі школярами і зацікавленість у інших успіхах.

До розвивальних вимог відносяться:

- формування і розвиток в учнів позитивних мотивів навчально-пізнавальної діяльності, інтересів, творчої ініціативи і активності;
- вивчення та врахування рівня розвитку і психологічних особливостей учнів, проектування «зони найближчого розвитку»;
- проведення інтегрованого уроку на випереджаючому рівні, стимулювання нових якісних змін у розвитку [3].

Таким чином, внаслідок врахування класифікації, дотримання технології проведення інтегрованих уроків забезпечується висока ефективність навчально-виховного процесу.

Особливості структури інтегрованого уроку

Зупинимося на структурі інтегрованих уроків нестандартних форм організації навчальної діяльності, яка відрізняється чіткістю, компактністю, стислістю, логічною взаємообумовленістю навчального матеріалу на

кожному етапі заняття, великою інформативною місткістю тематичної інформації, що використовується на уроці [10].

Оскільки інтегрований урок — це здебільшого урок повторення та узагальнення, то його структура може має такі етапи.

I. Організація класу.

1. Привітання.
2. Перевірка готовності учнів до уроку.

Учитель під час уроку забезпечує високу організацію та дисципліну дітей («Школа без дисципліни — млин без води», Я. А. Коменський), підтримує їх активність, ініціативність, стежить за етикою спілкування молодших школярів. Новизна і послідовність повідомлень, своєчасне коригування навчально-пізнавальної діяльності сприяють реалізації поставлених мети та завдань інтегрованого уроку.

II. Повідомлення теми, мети та завдання уроку.

III. Мотивація навчальної діяльності учнів.

IV. Актуалізація та коригування опорних знань з усіх інтегрованих предметів.

Цей етап доцільно провести у формі змістовної, лаконічної, чіткої бесіди, підготовка якої потребує особливої уваги вчителя. Під час розподільного проведення однотемних уроків вступна бесіда займає вдвічі (втричі) більше часу. Саме тому об'єднання змісту навчальних дисциплін значно скорочує час і забезпечує емоційність, різносторонність. Системність сприймання молодшими школярами предметів чи явищ, що є безперечною перевагою інтеграції.

V. Повторення та аналіз основних фактів, подій, явищ.

VI. Творче перенесення знань і навичок учнів у нові ситуації.

VII. Узагальнення та систематизація навчальних досягнень дітей.

VIII. Підбиття підсумків інтегрованого уроку.

Учитель разом зі своїми вихованцями співвідносять досягнуті результати з поставленими метою та завданнями уроку, аналізують недоліки

у діяльності учнів (якщо такі є) і виявляють резерви підвищення ефективності даного уроку. Учитель також повідомляє про рівень навчальних досягнень молодших школярів.

ІХ. Домашнє завдання. Дається окремо для кожного із предметів, що інтегровані в даному уроці.

Слід зазначити, що дана структура є типовою, учитель може внести у неї свої корективи залежно від особливостей навчальних предметів, що інтегруються, та конкретних завдань даного уроку.

Під час підготовки та проведенні інтегрованих уроків учитель повинен чітко та планомірно планувати дії:

- аналіз річного календарного планування;
- зіставлення матеріалу навчальних програм з предметів для виявлення можливих варіантів побудови інтегрованих уроків;
- обдумування та формулювання загальних понять, узгодження часу їх вивчення;
- вибір форм та методів реалізації навчального матеріалу;
- визначення завдань уроку;
- ретельний вибір оптимального навантаження учнів різноманітними видами діяльності під час уроку;
- добір дидактичного матеріалу.

Результативність досвіду

Цінність інтегрованого навчання полягає в наступному:

- Знання набувають системності.
- Уміння стають узагальненими, сприяють комплексному застосуванню знань. їх синезу.
- Пробудження інтересу до вивчення предмета та його необхідність в сучасному житті.
- Розвиток критичного мислення (вирішення стандартних задач нестандартним способом).
- Розвиток інформаційної та самоосвітньої компетентностей.
- Формування комунікативних якостей.
- Підвищення розуміння, засвоєння та застосування загальних понять.

Не можна не погодитися зі словами К.Д.Ушинського: "Педагогіка - це мистецтво, і в теорії цього мистецтва є дуже багато такого, що обов'язково необхідно дізнатися людям, які виховують і навчають" [12]. Інтеграція навчальних предметів - це вимога часу, це творчість, мистецтво педагога. Інтегрований урок стимулює пізнавальну самостійність, творчу активність та ініціативу учня, дає можливість висловлювати свої думки.

Висновки

Вивчення процесу інтеграції привело до висновку, що єдиного розуміння цього явища немає. Існує багато думок, точок зору на дане явище. Найчастіше під інтеграцією розуміється механічне поєднання в навчально-виховному процесі окремих явищ, які не мають "спільного знаменника". Як наслідок цього перед процесом інтеграції стоїть безліч невирішених проблем, головними з яких на сьогоднішній день можна назвати такі:

- які навчальні предмети треба або можна інтегрувати?
- з якою метою здійснюється інтеграція навчальних предметів у початковій школі взагалі та в роботі кожного вчителя окремо?
- на який результат чекати під час використання інтегрованих предметів у навчанні молодших школярів? тощо.

Але важливо відзначити той факт, що зловживання інтеграцією може призвести до небажаних результатів. Тому необхідно знати, що інтеграція можлива тільки за певних умов: спорідненість наук, відповідних навчальних предметів, які можуть інтегруватися; збігу або близькості об'єкта вивчення; наявності загальних методів і теоретичних концепцій побудови. Таким навчальним предметом є курс природознавчих дисциплін у початковій школі, який плавно інтегрується з усіма навчальними дисциплінами, адже передбачає знайомство з навколишнім середовищем, формуванням загальнолюдських якостей.

Саме така інтеграція в моїй практиці допомагає реалізувати можливість покращення рівня знань учнів з навчальних предметів, які інтегрувалися та формуванню стійкого інтересу до навчальних предметів.

Перспективу подальшої організації роботи щодо інтеграції навчання як засобу формування міжпредметної компетентності та загальнокультурної компетентності молодших школярів вбачаю в поєднанні з розвитком здібностей учнів, їхніми фізіологічними процесами, рівнем засвоєння навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови/Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел.- К.-Ірпінь:ВТФ"Перун", 2002.-1440 с.
2. Грищенко Н.В. Інтегровані уроки - один із засобів прищеплення інтересу до навчальних предметів// Початкова школа. -1995. - № 11.-С. 21-28
3. Іванчук М.Г. Основи технології інтегрованого навчання в початковій школі: навчальний. метод. Посібник М.Г.Іванчук. – Чернівці: Рута, 2001.-120 с.
4. Коменський Я.А. Вибрані педагогічні твори: у 2-х томах. Т.1-М. Педагогіка. - 1982. - 656с.
5. Монахова Г.А. Освіта як робоче поле інтеграції// Педагогіка, 1997. - № 5. - С. 52-55.
6. Педагогіка/За ред.А.М.Алексюка.-К.1985.-295 с.
- 7.Савченко О.Я. Дидактичні особливості інтегрованих уроків//Початкова школа. 1992.№1. - с.27-29
8. Савченко О.Я. Дидактика початкової освіти: підручн. -К.: Грамота, 2012-504 с.
9. Савченко О.Я. Сучасний урок у початкових класах / О.Я.Савченко. - К. : «Магістр - 8», 1997. – 256 с.
10. Структура інтегрованого уроку. - Шкільний світ: Початкова освіта. №9, 2005
11. Сухомлинський В.А. Вибрані педагогічні твори: у 3-х томах. - Педагогіка, 1981. - Т.3.-С.125-129.
12. Ушинський К.Д. Педагогічні твори: В 6-ти томах. Т.6/Сост. С.Ф. Єгоров. - М.: Педагогіка, 1990.-528 с.

Додатки

Додаток 13.1. Розробка інтегрованого уроку з курсу "Я досліджую світ"

Тема тижня – «Транспорт»

Тема дня - «Види транспорту за способом руху»

Ключові компетентності

- діє згідно з прийнятими правилами поведінки на уроці;
- зосереджено слухає вчителя, відповідає на запитання;
- співпрацює у групі, бере участь у грі;
- обирає свої дії як учасник дорожнього руху з найменшим ризиком;
- уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших;
- підтримує порядок на робочому місці.

Очікувані результати

Початковий рівень:

- вміє користуватися найпопулярнішими видами транспорту своєї місцевості;
- відтворює графічні знаки за зразком;
- лічить за правилами лічби об'єкти навколишнього світу.

Середній рівень:

- пояснює свою роль як пасажир, пішохода та правила поведінки відповідно до цієї ролі;
- правильно записує слова, вимова і написання яких збігається;
- знаходить значення математичних виразів на одну дію.

Достатній рівень:

- пояснює вплив автотранспорту на довкілля;
- оперує числами в межах 10, розв'язуючи різні життєві проблеми;
- уживає відповідну до ситуації спілкування лексику.

Високий рівень:

- використовує математичне мислення у розв'язанні проблемних ситуацій;
- читає вголос короткі тексти, під час читання робить логічний наголос.

Матеріали та обладнання: мультимедійний комплект, презентація до уроку, відеозаписи, наочний дидактичний матеріал, фломастери; іграшки різних видів транспорту; фліпчарт, потяг із цифрами, цеглинки Лего, Лего систем; пазли - назви груп.

Організаційний етап

1. Вітання. Привітаємося. Коли я піднімаю червону цеглинку, ви відповідаєте "Привіт", а коли жовту - говорите "Усім". (Так робимо декілька разів).

- Діти, до нас сьогодні завітало багато поважних гостей. Ми можемо їм сказати "Привіт"? А як ми привітаємося з дорослими?

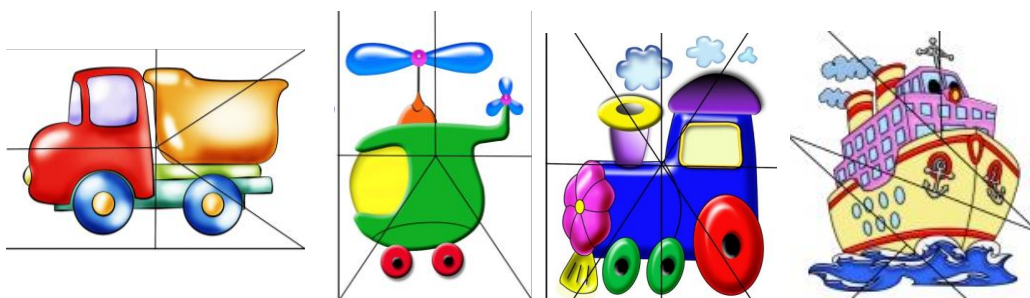
2. Вправа «Покажи настрій».

- Покажіть свій настрій жестами. Візьміть цеглинку улюбленого кольору, підкиньте її і зловіть разом з гарним настроєм. Нехай він буде таким увесь урок!

3. Утворення назв груп. Сідайте. Працюватимемо ми з вами у групах.

Давайте складемо частинки пазлів і утворимо картинку. Що вийшло?

- Назва цього предмета і буде назвою вашої групи. (Кожна група отримує іграшку-назву) Підніміть вгору іграшки, розгляньте їх . Як назвати ці іграшки одним словом? Так, це транспорт. А що робить транспорт? (Перевозить вантажі, людей).

Етап представлення теми та очікування навчальних результатів

1. Оголошення теми уроку.

Слово "Транспорт" - є назвою нашого тижня. Сьогодні ми дізнаємося про види транспорту, здійснимо віртуальну подорож, будуватимемо башточки разом з Лего, створимо транспорт майбутнього. А в кінці на вас чекатиме сюрприз!

Етап орієнтації

1. Класифікація видів транспорту. Перегляд мультфільму «Види транспорту за способом руху»

<https://www.youtube.com/watch?v=qp8M1QBpj6o>

- Переглянемо мультфільм. Які назви транспорту ви запам'ятали?

2. Перевірка сприймання побаченого

- За яким ознаками ми можемо згрупувати цей транспорт? Де він рухається?

(У повітрі, на воді, на землі).

3. Гра "Що де рухається"

- Давайте об'єднаємо ці слова у назви - види транспорту за способом руху - наземний, водний, повітряний, підземний. (На дошці розміщені символічні зображення поверхні землі, води та неба. У кожній групі декілька карток із зображенням певного виду транспорту. Учні по черзі розташовують картки біля відповідного зображення)

- Пограємо у гру "Що де рухається?". Визначимо, у кого є транспорт, який рухається на поверхні землі? Прикріпимо його до малюнку.

- У кого транспорт, який рухається в повітрі? Вийдіть і прикріпіть до хмаринок.

- У кого транспорт, який рухається у воді? Вийдіть і прикріпіть до зображення водойми.

- Отож, транспорт поділяється на різні види за способом руху: наземний, водний, повітряний.

Етап надання необхідної інформації

1. Усний рахунок. Гра «Веселий потяг».

- А ми з вами мандруватимемо(звук потяга) потягом. Давайте покажемо, як рухається поїзд. (Сидячи за партою, діти озвучують і рухаються, як потяг)

- Для того, щоб вирушити у подорож, на потрібно розв'язати приклади і розташувати вагони відповіді у порядку зростання.

2. Робота з числовим рядом.

- І вийшов у нас склад поїздів не простий, а цифровий.
- Яке найменше число в натуральному ряді? Яке наступне? Як одержати наступне число? Попереднє?
- Назвіть всі числа від 9 до 5; від 2 до 7.
- Назвіть число, яке складається із двох цифр?
- Покажіть сусідів числа 5, 2
- Покажіть відповідь: 3 збільшити на 1. 6 зменшити на 2. 5 збільшити на 3.

Виконайте дії:

- плесніть стільки разів - (3)
- підніміть і опустіть плечі стільки разів (4)
- покліпайте очима стільки (5)

Етап вивчення нового матеріалу. (Звук потягу)

На потязі ми відправляємося в місто Біллунд у Данію. - Чух - чух-чух .
Потяг їде - ух -ух. Степами, горами, лісами (Слайд № 1)

Урок проведемо найбільшому Леголенді світу. (Слайд № 2).

Перший у світі Legoland був відкритий 7 липня 1968 році в місті Біллунд. На сьогодні це найбільший Леголенд у світі, що складається в цілому з більше ніж 46 мільйонів кубиків LEGO різних розмірів.

По площі парк займає приблизно 100000 квадратних метрів.

- Леголенд (Legoland) поділений на 8 частин.
- Хочете здійснити віртуальну подорож до цього чудового містечка?

Рухатися ми будемо ось цими станціями на цьому чудовому паровозику

(Звук потяга)

- Наша подорож продовжується. Ми потрапляємо до **Світу мініатюр** — це частина Леголенда, на будову якої пішло більш як 20 млн. кубиків ЛЕГО. (Слайд № 3).

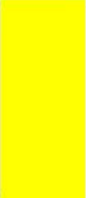

Робота з другом. Гра «Будівництво Lego – світу»

- А ви з другом збудуєте вежу в правильній послідовності. Кожній правильній відповіді відповідає певний колір цеглинка.

КОМАНДА СУПЕР-LEGO #1	КОМАНДА СУПЕР-LEGO #2	КОМАНДА СУПЕР-LEGO #3
$4+3=$	$4+3=$	$4+3=$
$6-2=$	$6-2=$	$6-2=$
$5+1=$	$5+1=$	$5+1=$
$9-4=$	$9-4=$	$9-4=$
$7+2=$	$7+2=$	$7+2=$
$4+4=$	$4+4=$	$4+4=$

Будівництво LEGO-світу
Маршрутний лист

					
7	4	8	5	6	9

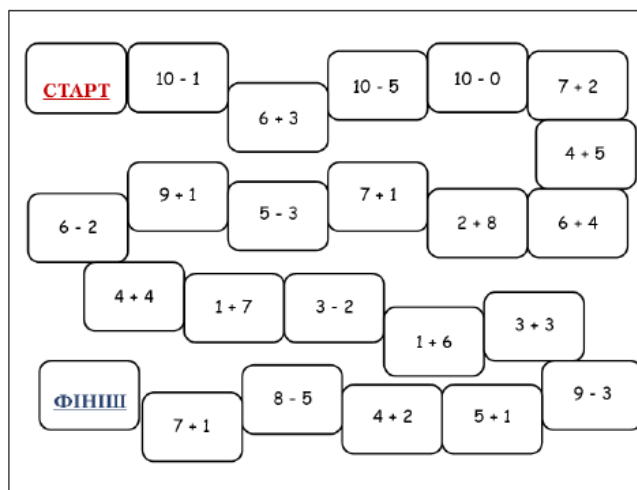
ЗБУДУЙ ВЕЖУ У ПРАВИЛЬНІЙ ПОСЛІДОВНОСТІ

(Звук потяга. Діти рухаються і промовляють звук потяга)

Самостійна робота. - Далі ми потрапляємо у **Світ пригод**. Ця частина Леголенду багата на різноманітні атракціони і швидкісні гірки для справжніх смільчаків. (Слайд №4)

- Ми, як справжні сміливці, випробуємо себе на ось такій швидкісній трасі.

(Звук потяга. Діти рухаються і промовляють звук потяга)

- Наступна зупинка - **Світ Дупло**. Найцікавішою для всіх дітлахів в цій частині парку буде Statoil Traffic School — дитяча автошкола. (Слайд №5)

- Попрацюємо над задачами. Працюємо у групах.

Розв'язання. $\square \square \square = \square (\quad)$.

Відповідь. На $\square$ машини більше.

Весела руханка "Водії і автомобілі"

Робота з геометричним матеріалом.

- Щоб потрапити до наступної частини Леголенду, нам потрібно виміряти відстань до неї. Виміряйте довжину відрізка.
 - Якої довжини відрізок? (10 см)
 - Отож, ідемо далі. (Звук потяга. Діти рухаються і промовляють звук потяга)
- Світ уяви** — ця частина Леголенду славиться великим 3D кінотеатром.
(Слайд № 6)

- А ми відвідаємо Музей транспорту. (Слайди № 7, 8, 9). У ньому можна дізнатися про транспорт чимало цікавого — і про його далеке минуле, і про майбутнє. Розгляньте світлини з Музею транспорту.

Перший велосипед, 1817 р.

Перший поїзд (паротяг), 1804 р.

Перший автомобіль, 1885 р.

Перший трамвай (конка), 1807 р.

Перший літак, 1903 р.

Перший батискаф, 1948 р.

- Який транспорт минулого вас вразив? На якому старовинному транспорті ви б помандрували?

- А як ви думаєте, чи зміниться транспорт у майбутньому? Давайте спробуємо це уявити. Спершу трішки порухаємося.

Рухлива гра «Злови звук різних видів транспорту»

Учні пересуваються у вільному напрямку по класу. Коли вчитель увімкне заздалегідь записаний звук корабля – пливуть у човні. Якщо звук потяга – учні стають один за одним, всі разом рухаються, автомобіля – присідають і руки тримають за кермом, перед собою.

Робота в групах.

- А тепер ми рухаємося до кінцевої зупинки. (Звук потяга. Діти рухаються і промовляють звук потяга). Перед нами **ЛЕГО місто**. (Слайд №10) Воно є великим містом у мініатюрі з великою виробничою фабрикою. Ми теж попрацюємо на фабриці і створимо транспорт майбутнього. (Кожна група отримує своє завдання в конвертах)

1 група - створити фантастичний транспорт, використовуючи Лего - систем.

2 група - створити фантастичний транспорт, використовуючи геоборди.

3 група - створити фантастичний транспорт, використовуючи танграми.

4 група - створити фантастичний транспорт, використовуючи планшети.

Презентація робіт.

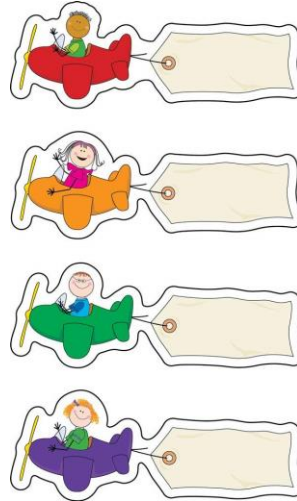
РЕФЛЕКСІЙНО – ОЦІНЮЮЧИЙ

- Що було цікавим?

– Що корисного для себе ви дізналися на цьому уроці?

Самооцінювання. - Давайте оцінимо роботу на уроці. Хто все зрозумів - погладьте себе по голівці. У кого виникали труднощі - підніміть руку. На перерві ми вияснимо вашу проблему. Хто задоволений своєю роботою на уроці - підніміться.

Сюрприз. Для вас - сюрприз.(цукерки та закладки) . Дякую за роботу на уроці! Повертаємося до свого класу!

Додаток 13.2. Розробка інтегрованого уроку з курсу "Я досліджую світ"

Тема дня: Квіти – посмішка природи

Інтегруються предмети:

Навчання грамоти:

- ✓ читання - Г. К. Андерсен «Ромашка» (казка).
- ✓ розвиток мовлення - «Опис ромашки». Списування і складання речень.

Математика: Розрядні доданки. Многокутники.

Образотворче мистецтво: «Прикрашаємо торт» Аплікація за зразком.

Мета:

- вдосконалювати навички свідомого виразного читання літературних творів; учити аналізувати вчинки дійових осіб, робити самостійні висновки; виховувати любов до природи, милосердя;
- навчати учнів описувати предмет за малюнком і планом; формувати вміння давати відповіді на запитання; виховувати естетичні почуття; домагатися, аби часточка добра, тепла і ніжності залишалася у серцях дітей назавжди;
- формувати навички розкладання двоцифрових чисел на розрядні доданки; вправляти у складанні й розв'язуванні задач, у визначенні кількості сторін, кутів і вершин многокутників; розвивати просторову уяву;
- закріплювати навички роботи в техніці аплікації; навчати дітей працювати за зразком; розвивати дрібну моторику руки; стимулювати розвиток допитливості; виховувати в учнів спостережливість.

Очікувані результати:

Учні вмітимуть:

- розкласти числа на розрядні доданки, застосовувати прийоми обчислення в межах 100 на основі нумерації чисел; розпізнавати у предметах навколишнього світу відомі геометричні фігури і працювати з геометричним матеріалом ;
- об'єктивно оцінювати вчинки героїв, їх поведінку; голосом та інтонацією передавати настрій персонажів;
- скласти опис рослини за власним спостереженням у художньому стилі;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування; взаємодіяти в парах і групах для досягнення навчальних цілей;
- застосовувати набуті знання в життєвих ситуаціях;

Учні знатимуть::

- принцип додавання і віднімання двоцифрових чисел, пов'язаних з нумерацією;
- розумітимуть мудрість авторської казки;
- послідовність технологічних операцій (робота з папером).

Обладнання: фонограми музичних творів П.І.Чайковського, ромашка – фото, смайлик; футаж «Ромашки» - відео, аромаподушечки, аудіо запису казки, скринька, буквені склади, сюжетні малюнки - про користь ромашки, набір геометричних фігур, набір цифр, *гімнастика для очей* – відео, запис звуків природи.

Хід занять протягом дня

1 заняття

I етап. Орієнтації та мотивації. (2 хв.)

1. Психологічне настроювання. Ранкова зустріч «Передай усмішку»
Запорукою успіху є усмішка. Якщо посміхнутися перехожому - він посміхнеться у відповідь. Якщо посміхнутися небу та сонцю - розійдуться хмари. Якщо посміхнутися Всесвіту - трапиться щось казкове. Давайте посміхнемося очима, губами, долонями, серцями. Тож передайте свою усмішку один одному по колу.

(учні беруться за руки і образно «передають» усмішку з долоньок у долоньки по колу під музику з балету І. П. Чайковський – Вальс квітів)

2. Мотивація.

Адже усмішка:

- підвищує настрій;
- прикрашає обличчя;
- сприяє добрим стосункам з оточуючими;
- допомагає знайти нових друзів;

- і навіть деколи, допомагає здійснювати бажання.

II етап. ЦЛЕПОКЛАДАННЯ

1. Повідомлення теми, мети завдань уроку. (3хв.)
Ви прослухали музику П. Чайковського – Вальс квітів.

- Який настрій викликає ця музика? *(відповіді дітей)*

«Асоціація»

- Продовжить думку: Квіти для мене...*(відповіді дітей)*

Отже, квіти - це вічні і прекрасні супутники нашого життя. Квіти - це усмішка природи.

А знаєте ви, що квіти насправді чарівні. Вони розмовляють між собою, з пташками, з сонечком.

З такою квіточкою ми познайомимося на уроці, навчимося її описувати, прочитаємо казку, зробимо власними руками подарунок і помандруємо з нею в гості на день народження. Хто ж ця таємнича панянка?

III етап. ЦЛЕРЕАЛІЗАЦІЇ

1. Відгадай загадку .

Наче сонце серединка,

Пелюстків біла хустинка.

Знає бджілка і мурашка

Що цю квітку звать.....*(Ромашка)*

(на дошці прикріплюємо малюнок ромашки)

2. Вправа для розвитку дихання (3хв.)

- Понюхай квіточку.
- «Блискавка» складів:

ро ма ка шка ом ак

- Прочитайте склади . Утвори слово.

3. Каліграфічне письмо у зошиті. (5хв.)

- Запис складів та слова *ромашка*, поділ на склади.
- Складання та запис речення (з 3 - 4 слів) про цю квітку.

(учні складають усно речення та записують з коментуванням тільки одне - на вибір)

4. Чистомовка (3хв)

ля - ля - ля	- радіє зелена земля
шка - шка - шка	- бо виросла ромашка
ку- ку - ку	- біля річки на лужку
ні – ні - ні	- усміхнулася мені
ти – ти - ти	- я не буду її рвати
ець - ець - ець	- ось такий я молодець!

ПОРАДА як працювати над чистомовкою:

Під час читання учні стоять, а вчитель витирає половинки складів. Таким чином після 4-го прочитування учні знають напам'ять чистомовку.

ля - радіє зелена ..ля	ля - радіє зе...	ля - радіє ...
шка - бо виросла ...шка	...ля	шка - бо...

ку- біля річки на ..ку	шка - бо ви..	ку- біля ...
ні - усміхнулася ...ні	...шка	ні - усміх...
ти - я не буду її ...ти	ку - біля річ... на	ти - я не ...
ець - ось такий я ...ець	..ку	ець - ось ...
	ні - усміх... ..ні	
	ти - я не буду її ...	
	ець - ось ... я ...	

2 раз

3 раз

4 раз

- Чого навчає чистомовка?

5. Руханка. (2 хв.)

Потягнусь до сонечка, бо воно тепленьке.

Пригорнусь до матінки, бо вона рідненька.

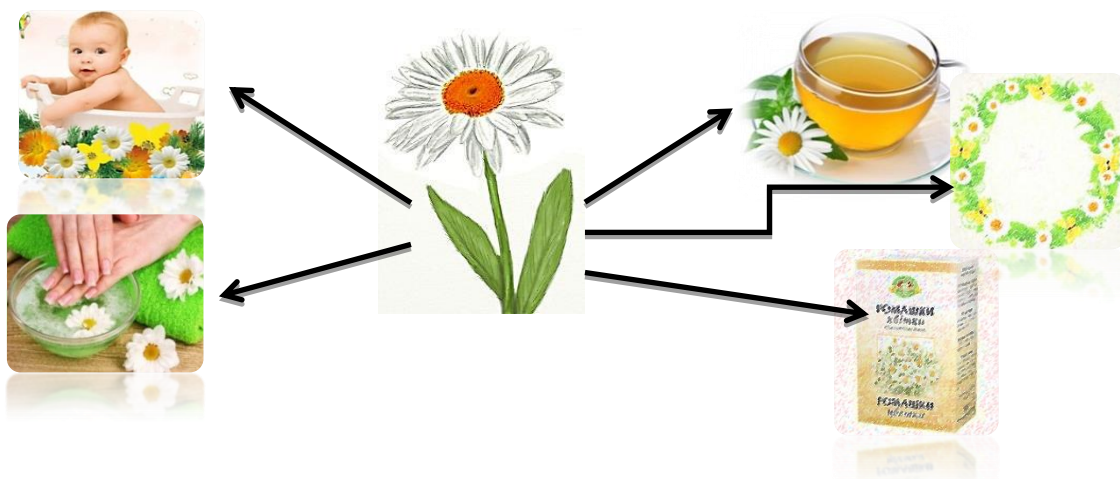
Присяду до квіточки, бо вона красива.

Посміхнуса другові, будемо щасливі.

6. Бесіда про ромашку. (3 хв.)

Ромашку дуже люблять у народі за поєднання простоти, невибагливості і загадкової краси.

- Що вам відомо про ромашку? *(Ромашка лікує людей від багатьох хвороб, годує солодким нектаром комах.)*
- Де її використовують? *(за допомогою малюнків доповнюємо відповіді дітей)*

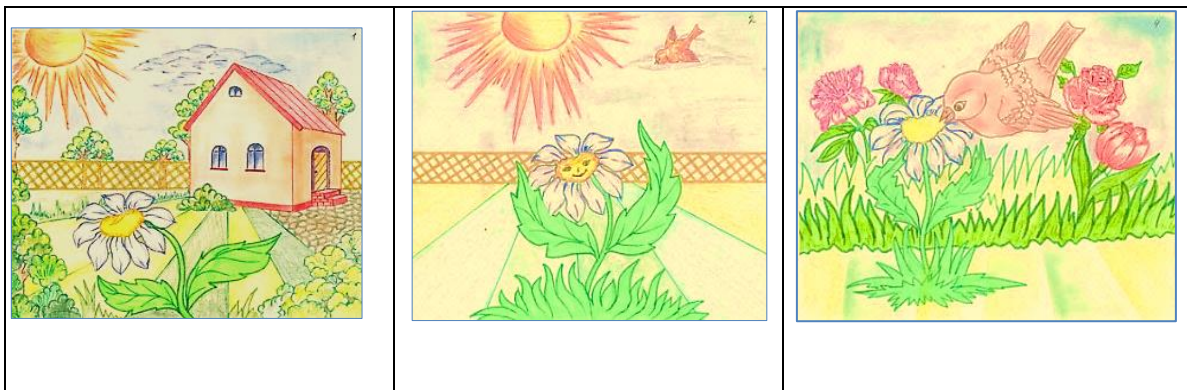

Сьогодні ми дізнаємось, про що розповіла ромашка датському письменнику Гансу Крістіану Андерсену.

7. Слухання й обговорення за малюнками аудіо запису казки Г. Х. Андерсена «Ромашка»

А) Слухання. (4хв.)

(учні слухають аудіо запис казки до моменту, як жайвір поцілував пташку. Вчитель прикріплює малюнки до казки, які слугуватимуть планом казки.)

Б) Перевірка сприймання (5 хв.)

- Кого автор обрав головними героями свого твору?
- Де виросла ромашка?
- З ким вона подружилася?
- Кому вона заздрила?
- Чому вона була щаслива?

Г) Гра «Передбачення».

- Як, на вашу думку, будуть розвиватися далі події в казці?
- Чи продовжиться дружба ромашки із жайворонком?

2 заняття

8. Опрацювання казки Г. Х. Андерсена «Ромашка» (7 хв.)

1) Словникова робота.

Голубило - ласкало, пестило.

Непоказна - яка нічим не виділяється серед інших, не приваблива.

2) Читання в парах «вчитель - учень»

(учні знаходять пару і обирають ролі, читають за позначками підручника, обговорюють відповіді на запитання.)

Перевірка роботи – заслуховування декількох пар.

- Що відчували, коли читали казку?

3) Гра «Згода чи незгода?»

(учні стоячи подають сигнал руками)

- ✓ У розкішній клумбі виросла ромашка? (Ні)
- ✓ Сонечко голубило її тепло й ніжно? (Так)
- ✓ Квітка думала про те, що жодна людина не побачить її тут, у траві? (Ні)
- ✓ Чи була задоволена вона? (Так)
- ✓ Її серединка блискотіла, як срібло? (Ні)

9. Енергізатор . «Скринька з сюрпризом» (2 хв.)

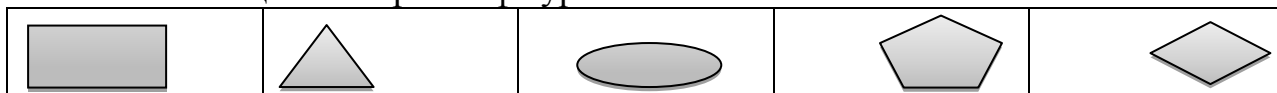
Учні стають у коло. Під мелодію вони передають коробку по колу, в яку вкладено кілька менших. Коли музика зупиняється, учень дістає наступну коробку. В останній – сюрприз – завдання для роботи в групах.(Геометричне лото)

10. Геометричне лото.

1) Робота в групах . (2 хв.)

Учні об'єднуються в групи по 4, розкривають конверт із завданням.

- Який сюрприз із скриньки отримали? (у конвертах набір геометричних фігур)
- Назвіть ці геометричні фігури?

- Що зайве? Чому?
- Як назвати одним словом? (многокутники, без овалу)

2) Робота з підручником математики . (2 хв.)

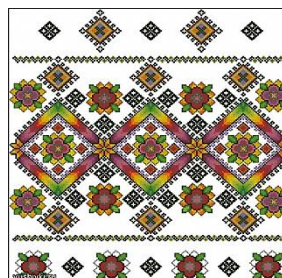
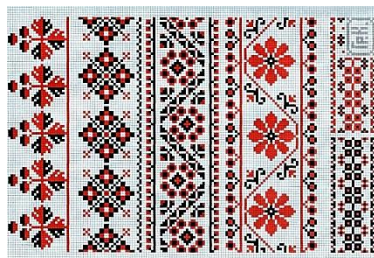
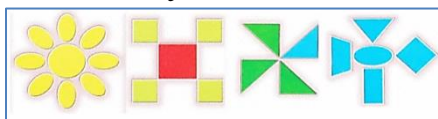
Виконання завдання 124 на с. 129 підручника.

- Скільки сторін, кутів, і вершин у кожному многокутнику (учні в групах обговорюють)

11. Геометрична квітка. (3 хв.)

Об'єднайтеся в нову групу (учні утворюють нову групу)

- Викладіть з геометричних фігур свою квіточку
- Чи сподобалась вона вам? Чим?
- Чи помічали в побуті такі квіти? (вишиванки, серветки, рушники...)

12. Робота за підручником. Українська мова. (7хв.)

1) Розвиток мовлення. с.34, 2.

- Футаж. «Ромашки» - Розгляд ромашки наживо. (відео - 12 сек.)
- Складання опису за планом. (усно)

Діти, описуючи предмет, ви «малюєте» його словами. Чим мальовничіше написаний текст, тим легше уявити собі те, про що хочеш сказати.

Ознайомтеся зі словами із довідки. Їх слід використовувати, описуючи ромашку.

2) Колективна робота – відповіді на запитання

План

1. Де росте ромашка?
 2. Яке стебло у квітки?
 3. Які в ромашки листки?
 4. Які в неї пелюстки?
 5. Яка у квітки середина?
 6. Як потрібно оберігати рослину?
- 3) «Реклама» - робота в парі.

Завдання. Створити рекламу квітці.

(Ромашка – чудова весняна квітка. Тоненьке стебельце тримає білу пахучу кіточку. Не знищуйте цю квітку! Нехай нею скористаються справжні майстри медицини та парфумерії)

13. Ароматерапія. (2 хв.)

Підійдіть до мого столу. Що за диво - подушечки у кошику. Понюхайте їх.

- Що відчуваєте?

Це зробили ваші мами - аромаподушечки.

Аромаподушечки – наповнені ароматними травами . Їх кладуть біля подушки у ліжко дитини для повного і здорового її сну. Візьміть собі. Вони нам сьогодні допоможуть.

- Як ми їх використаємо?

Я пропоную покласти їх на голову під час письма – для гарної осанки.

14. Робота в зошитах. (7 хв.)

1) Навчальне списування.

Диференціація: вчитель роздає завдання кожному учневі індивідуально. Текст можна скоротити, все залежить від рівня підготовки дитини

1) Списують текст. (10 слів)

Ромашка росте у траві. У неї білі пелюстки, жовта середина.

2) Доповнюють текст за запитаннями. (10 слів)

Стебло у ромашки(яке?). Листки (які?). У неї (які?) пелюстки.

3) Доповнюють самотійно. (14 слів)

Ромашка росте у Стебло Листки У неї білі ... , жовта

Перевірка.

Декілька учнів зачитують текст.

Висновок: Не можна знищувати рослину.

3 заняття

15. Читання оповідання В.Сухомлинського «Чому Оля не зірвала ромашку?» (6 хв.)

1. Читання «Джміль гуде» - *самотійне, напівголосне*.

2. Обговорення почутого.

- Звідки йшла Оля?

- Який вигляд мала ромашка?

- Як дитина відреагувала, коли помітила квітку?

- Яке бажання виникнуло у Олі?

- Що помітила дівчинка на пелюстках ромашки?

- Чому не зірвала квітку Оля?

- Чи сподобалась вам дівчинка?

16. Енергізатор «Збери букет». (2 хв.)

Учні стають в коло. Вчитель кожному на вушко прошепоче назву квітки (ромашка, волошка, дзвоники, мак). Вчитель (ведучий) називає ВОЛОШКА, учні вибігають всередину (ті хто волошки) – це букет із волошок і т.д. Якщо

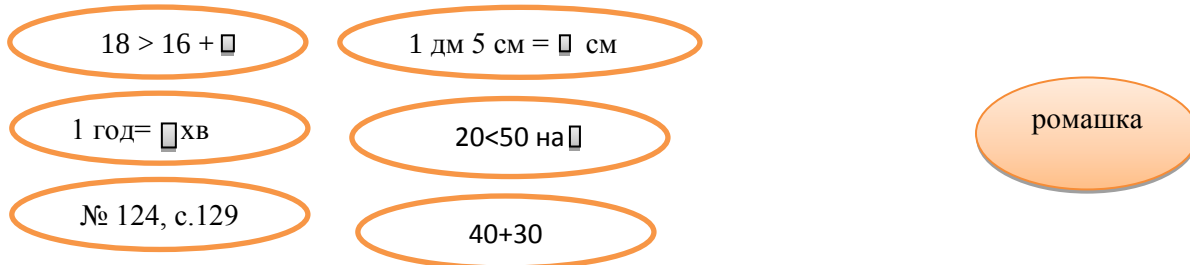
вигукне БУКЕТ – усі учні збігаються всередину, присідають та піднімають руки вгору.

17. Математична ромашка . (усний рахунок) (4хв.)

Діти, ромашку в народі називали по-різному. Хочете дізнатися як?

Отже, виконуючи математичні завдання я вам буду відкривати по одній пелюсточці.

(на дошці пелюстки із завдання, на звороті – народні назви, так утворюється математична ромашка)

18. Енциклопедична хвилинка. (2 хв.)

Народна назва: белюшка, невісточка, ворожка, рум'янок, ромен, земляне яблуко

- Згадайте, чому такі дивні назви?

19. Опрацювання нового матеріалу.

1) Розрядні доданки.

❖ «Навчання у русі». (4 хв)

Діти, візьміть кожен свою цифру(число) на парті (10, 7, 20, 4, 50...) Утворимо коло. По колу називаємо кожен своє число(цифру). Подумайте, а як вам можна об'єднатися групи? (десятки(круглі числа) та одиниці) Молодці. Тепер у нас два кола, в математиці – це розряди: розряд десятків та розряд одиниць.

Оберіть собі пару таким чином, щоб у вас був розряд десятки - одиниці. Молодці. Як ви думаєте, якщо я скажу СУМА- ваші числа збільшаться чи зменшаться? Накладіть цифру на нулик, яке число отримали? (50 + 5 = 55) То як утворилося ваше число?

(55 = 50 + 5). Знайдіть нову пару. (учні тричі будуть змінювати пару)

- Подякуйте один одному за роботу.
- Обійміть кого бажаєте.
- Сідаймо.

2) Робота з підручником та зошитом.

■ Каліграфічна хвилинка . (2 хв.)

- Запишіть число яке лежить у вас на парті.
- Збільшіть його на 1, утворене число – збільшіть на 1, утворене число – зменшіть на 2

(наприклад: 50, 51, 52, 50)

■ С.128, № 122 – усно, а далі самостійно у зошит. (45 = 40 + □ (3 хв.)

❖ Гімнастика для очей (бджілка і ромашка) - відео (2 хв.)

- С.129, № 123 – усно, застосовуючи переставний закон додавання. (3 хв.)

Запис у зошит – будь який стовпчик (на вибір учня)

20. Встановлення взаємозв'язків. (4 хв.)

Дітки, яка комашка нам допомагала робити зарядку для очей? (бджілка)

- ✓ Пояснити зв'язок: бджілка – ромашка;
- ✓ Пояснити зв'язок: людина – бджілка.
- ✓ Пояснити зв'язок: ромашка - людина .
- ✓ Пояснити зв'язок: людина → квіти → бджілка → мед

Висновок: природа не може існувати без зв'язків у ньому.

4 заняття

Як не дивно, але квіти люблять усі. Їх дарують (коли?) А ще краще, коли подарунок зроблений своїми руками.

Ось і Петрик щось малював, так старався, що заплутався в своїх аркушах паперу. Хочете дізнатися що він малював? Допоможемо йому розв'язати задачу і він покаже свої малюнки? (на дошці закриті малюнки)

21. Робота над задачами. (6 хв.)

1) Виконання завдань за варіантами

- ✓ 1 варіант - № 125
- ✓ 2 варіант - № 126 на с. 129 підручника.

Порівняння задач.

- Що спільне в цих задачах? Різне?
- Що знаходили в першій задачі? В другій?

Такі задачі, з однаковими числовими даними, але з різними запитаннями, називають *взаємооберненими*.

2) Загадка. (2хв.)

Вчитель загадує загадку і відкриває малюнки:

До дітей на кожне свято
Просять в гості завітати,
Бо солодкий і смачний.

Здогадались, хто такий? (Торт)

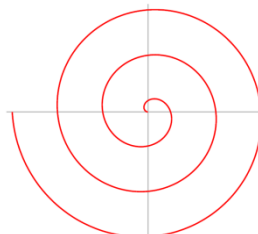
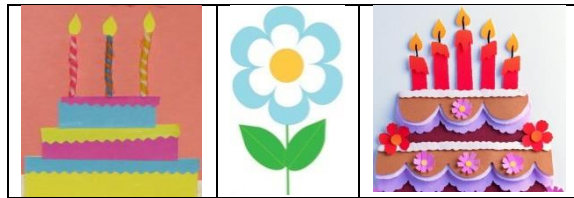
- Як ви думаєте куди збирається наш Петрик?

Ми також спробуємо «спекти» торт.

22. Енергізатор «Тістечко» (2хв.)

Учні утворюють коло, беручись за руки. Вибирають «начинку» - ведучого. Він стає в серединку і бере за руку будь яку дитину (коло розривається в цьому місці). Решта учнів продовжують триматися за руки. Ведучий в середині розпочинає «замішувати» тісто по спіралі, промовляючи слова:

Я печу, печу, печу

*Тістечко смачненьке.
Потім всіх я пригощу -
Друзів та рідненьких. (сл.. Желізко Р.Ц.)*

23. Створення аплікації. (15хв.)

1. Пояснення до творчого завдання.

- Розкажіть за малюнками послідовність роботи.
- Створіть візерунок для торта.
- Ми можемо прикрасити як бічні його поверхні, так і верхній шар.

2. Правила роботи та інструктаж з техніки безпеки.

- Кожний елемент має знаходитися точно на своєму місці.
- Відстань між елементами має бути однаковою.
- Під час роботи не розмахуємо ножицями.
- Робоче місце тримаємо в чистоті.

3. Практична робота

Практична робота виконується під запис звуків природи.

Під час виконання роботи вчитель (за потреби) надає учням індивідуальну допомогу.

4. Аналіз власних виробів

- Кому подаруєте роботу?

IV етап. РЕФЛЕКСІЙНО – ОЦІНЮЮЧИЙ (5 хв.)

- Що ви дізнались про ромашку?
- Що найбільше запам'яталося?
- Що було особливо цікавим?
- Наскільки це може бути корисно в житті?
- Вдома батькам я розкажу...

Закінчується наш урок, мені б хотілось, щоб у нас в класі розквітла ще одна ромашка. Я попрошу вас намалювати ротик, який відповідає твоєму настрою після уроку.

(На парті в у кожного смайлик ромашки без серединки, учні олівчиком малюють «обличчя»)

❖ Рефлексія

Уявіть себе квіткою.

- Про що б мріяли?

Квіти йдуть з нами поряд усе життя: зустрічають нас у день народження, втішають у старості, радують на весіллі, приходять у пам'ятні дати. Квіти необхідні. Без їх краси біднішим стає життя.

Пам'ятаймо, що ми - невід'ємна частинка живої природи. То ж будемо берегти її, піклуватись про неї.

❖ Самооцінка

- Встаньте, будь ласка, ті, хто мені допомагав.
- Дякую вам за урок!

